

Κλάδεμα ελαιοδέντρων

Γιώργος Κουμπούρης

*Γεωπόνος - Ερευνητής, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Ελαιοκομίας
Ινστιτούτο Ελιάς, Υποτροπικών & Αμπέλου Χανίων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ».*

E-mail: koubouris@nagref-cha.gr

Ιστοσελίδα: www.nagref-cha.gr

Το κλάδεμα αποτελεί την πιο παρεμβατική πρακτική μετά την εγκατάσταση των ελαιοδέντρων. Επίσης χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα στην εφαρμογή του καθώς διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ ποικιλιών αλλά και για την ίδια ποικιλία ανάλογα με τα εδαφοκλιματικά χαρακτηριστικά της περιοχής, τη γενική εικόνα του χωραφιού, τις υπόλοιπες καλλιεργητικές πρακτικές αλλά και τον συνολικό σχεδιασμό του συστήματος διαχείρισης.

Κλάδεμα καρποφορίας. Σε ελαιόδεντρα που έχουν διαμορφωθεί στο επιθυμητό σχήμα, κύριο μέλημά μας είναι να έχουμε ισορροπία βλάστησης και καρποφορίας αποφεύγοντας την παρεννιαυτοφορία. Για να το πετύχουμε αυτό πρέπει να εφαρμόζουμε ισορροπημένη λίπανση και άρδευση όπου χρειάζεται αλλά κυρίως να αφαιρούμε μέρος της βλάστησης το χειμώνα ή την άνοιξη πριν τη χρονιά που περιμένουμε μεγάλη παραγωγή ώστε να μην εξαντληθεί το δέντρο και να μπορεί εκτός από το να θρέψει τους καρπούς να παράγει και νέα βλάστηση που θα καρποφορήσει την επόμενη χρονιά. Ειδικά για την παραγωγή βρώσιμης ελιάς, απαιτείται εξειδικευμένο κλάδεμα καθώς στόχος είναι η αύξηση της παραγωγής καρπού ανά δέντρο αλλά και η ρύθμιση μεγέθους του καρπού ώστε να επιτευχθεί καλύτερη ποιότητα και υψηλότερη τιμή διάθεσης του προϊόντος. Επίσης, στο κλάδεμα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διευκόλυνση της συγκομιδής ώστε να ελέγχεται το ύψος του δέντρου. Ειδικά η ποικιλία Καλαμών που παράγει ζωηρή και ορθόκλαδη βλάστηση χρειάζεται συστηματικό κλάδεμα για να διατηρηθεί χαμηλά και με πολλούς παραγωγικούς βλαστούς ομοιόμορφα κατανεμημένους στην κόμη του δέντρου.

Κλάδεμα ανανέωσης. Πραγματοποιούμε βαρύ κλάδεμα κρατώντας μέρος της κόμης ή τον βασικό σκελετό του δέντρου. Η επιλογή των τομών που θα κάνουμε εξαρτάται από τη συνολική εικόνα του δέντρου και συγκεκριμένα από το ύψος διασταύρωσης των βραχιόνων, από την κλίση τους, από την ποιότητα της βλάστησης και άλλους παράγοντες. Γενικά μπορούμε να καρατομήσουμε τους βραχίονες και να έχουμε γρήγορη αναβλάστηση και ανάκαμψη της παραγωγικότητας κρατώντας το σκελετό του δέντρου. Πρακτικά το πιο πιθανό είναι να μην έχουμε ένα καλοσχηματισμένο σκελετό με τους βραχίονες που θέλουμε και να χρειαστεί να προσαρμόσουμε το κλάδεμα κρατώντας μέρος των κλαδιών που μπορούν να αξιοποιηθούν και αφαιρώντας άλλα κλαδιά που δεν ταιριάζουν στο σχήμα που θέλουμε να δώσουμε στο δέντρο. Στην περίπτωση πολύ ψηλών δέντρων μπορούμε να εφαρμόσουμε ένα σχέδιο σταδιακής ανανέωσης του δέντρου κρατώντας το χαμηλότερο βραχίονα με τη βλάστηση που φέρει και αφαιρώντας τους ψηλότερους βραχίονες ώστε να χαμηλώσει το δέντρο και να ευνοήσουμε τη δημιουργία νέας βλάστησης χαμηλότερα. Σταδιακά από τη νέα βλάστηση διαμορφώνουμε το δέντρο επιλέγοντας τους κατάλληλους βραχίονες. Ανά πενταετία μπορούμε να αφαιρούμε τον ψηλότερο βραχίονα για να επιτύχουμε σταδιακό χαμήλωμα του δέντρου χωρίς κενές περιόδους από άποψη παραγωγής καρπού και ελαιολάδου.

Κλάδεμα αναγέννησης δέντρου. Σε δέντρα που έχουν ελάχιστη παραγωγή καρπού και γενικότερη εικόνα εγκατάλειψης που προσομοιάζει με δασική βλάστηση απαιτείται αυστηρό κλάδεμα αναγέννησης του δέντρου για δημιουργία νέας υγιούς βλάστησης. Το δέντρο καρατομείται με αλυσοπρίονο στο τέλος του χειμώνα με μια μεγάλη τομή στον κορμό ή στη διασταύρωση των βραχιόνων. Η καρατόμηση πρέπει να γίνεται ψηλότερα από το σημείο εμβολιασμού αν το δέντρο είναι εμβολιασμένο. Όταν αυτό το σημείο δεν είναι εμφανές ή δεν είμαστε σίγουροι αν το δέντρο είναι αυτόρριζο ή εμβολιασμένο κλαδεύουμε σε ύψος 1,5-2 μέτρα από το έδαφος. Όλη η κόμη του δέντρου, όλα τα κλαδιά απομακρύνονται. Η τομή πρέπει να είναι λεία και με μικρή κλίση για να απομακρύνεται το νερό της βροχής. Η επιφάνεια της τομής καλύπτεται με ειδική αλοιφή για την αποφυγή μόλυνσης του ξύλου από παθογόνους

μικροοργανισμούς. Επίσης η επιφάνεια του φλοιού περιμετρικά του κορμού ασπρίζεται για την αποφυγή ηλιακών εγκαυμάτων που μπορεί να οδηγήσουν σε νεκρώσεις μέρους του κορμού και να περιορίσουν τη δυνατότητας αναγέννησης του δέντρου. Μετά από 1-3 μήνες αρχίζουν να εκπύσσονται νέοι βλαστοί από διάφορα σημεία του κορμού. Την πρώτη θερινή περίοδο μετά την καρατόμηση δεν αφαιρούμε βλάστηση αλλά φροντίζουμε για τον περιορισμό φυλλοφάγων και ξυλοφάγων εντόμων αν παρατηρήσουμε συμπτώματα. Την άνοιξη της επόμενης χρονιάς αφαιρούμε την πλειοψηφία της βλάστησης και κρατάμε 4 ομάδες βλαστών κατανεμημένες συμμετρικά σαν 4 βραχίονες του δέντρου. Προτιμάμε βλάστηση χαμηλότερα από την τομή καρατόμησης γιατί είναι μικρότερος κίνδυνος να «ξεκολλήσουν» από τον κορμό μεγαλώνοντας. Αφαιρούμε όλες τις παραφυάδες δηλαδή τους βλαστούς που ξεκινούν από το έδαφος ή τη βάση του κορμού. Δύο έτη μετά την καρατόμηση την άνοιξη επιλέγουμε από κάθε ομάδα βλαστών τον πιο καλοανεπτυγμένο και αφαιρούμε τους υπόλοιπους. Έτσι έχουμε τους νέους βραχίονες του ανανεωμένου δέντρου. Αν υπάρχει κίνδυνος σπασίματος λόγω ισχυρών ανέμων ή πολύ ζωηρής βλάστησης υποστυλώνουμε τους βραχίονες με πασσάλους που δένονται στον κορμό. Η βλάστηση και η καρποφορία αυξάνονται σταδιακά.

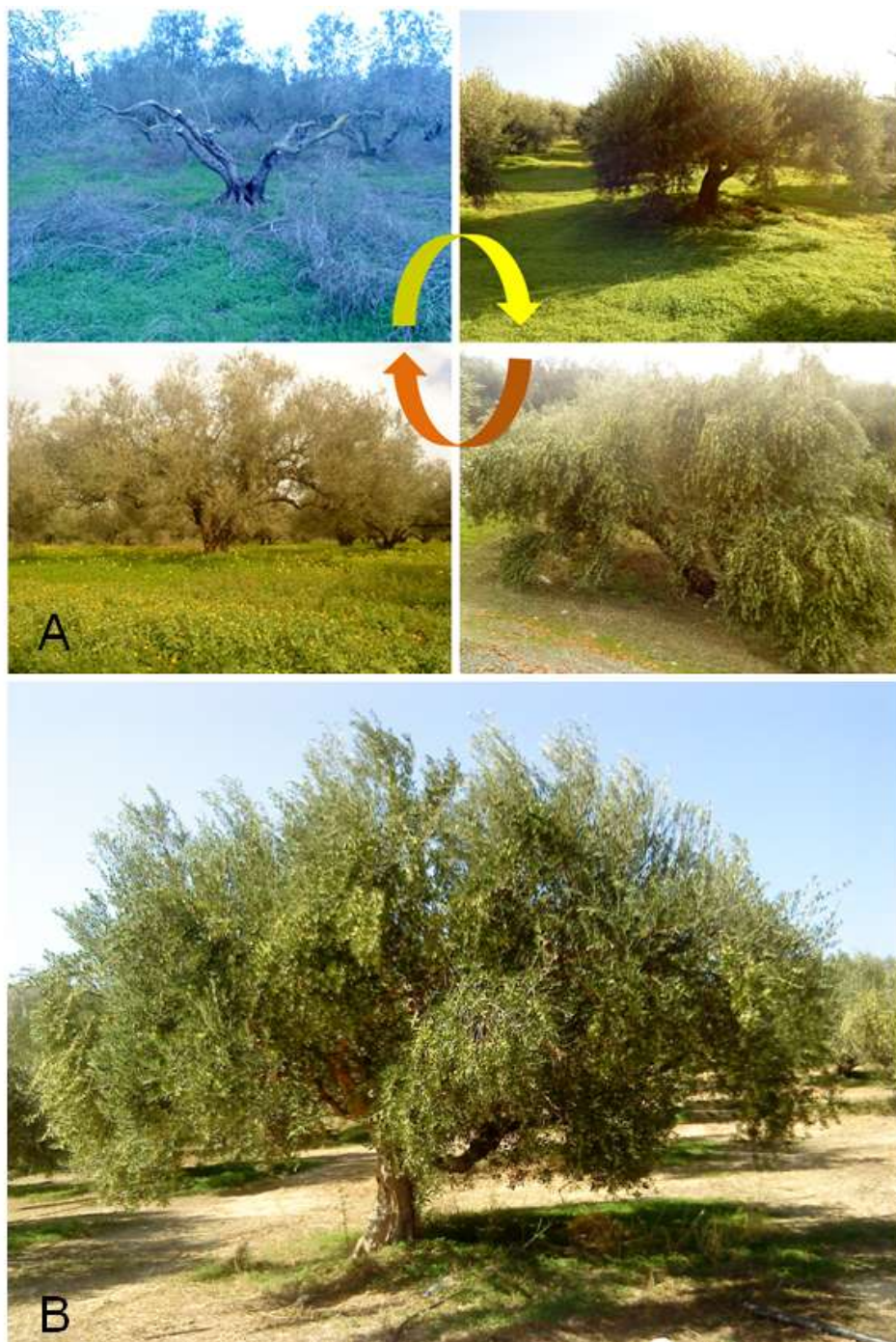
Εκτός από τις παραπάνω γενικές αρχές είναι τόσο πολλοί οι παράγοντες που καθορίζουν το κατάλληλο κλάδεμα που μπορεί κάθε δέντρο του ίδιου χωραφιού να χρειάζεται διαφορετικό χειρισμό. Επομένως απαιτείται εμπειρία και καλή γνώση της φυσιολογίας του δέντρου.

Συνοπτικά οι στόχοι είναι:

- Η βελτίωση της παραγωγής των ελαιοδέντρων (ποσότητα, ποιότητα, σταθερότητα)
- Η μείωση του κόστους παραγωγής (διευκόλυνση της συγκομιδής)

Για να πετύχουμε τους συγκεκριμένους στόχους οι προτάσεις είναι:

- Επαναδιαμόρφωση του δέντρου την πρώτη χρονιά και αλλαγή του σχήματος της κόμης έτσι ώστε το φύλλωμα να εκτίθεται στον ήλιο και να είναι φωτοσυνθετικά πιο παραγωγικό.
- Στα επόμενα έτη, θα υλοποιηθούν ηπιότερες επεμβάσεις έτσι ώστε να διορθωθούν επιμέρους στοιχεία αλλά και να διατηρηθεί η κόμη του δέντρου σε κατάσταση τακτικής ικανοποιητικής παραγωγής, με το μέγιστο ύψος να μην ξεπερνάει τα 4 μέτρα ώστε να διευκολύνεται η συγκομιδή και να μειώνεται το κόστος.
- Κλαδεύουμε στα τέλη του χειμώνα εκτός αν υπάρχει ιστορικό παγετού όπου συνιστάται η υλοποίηση του κλαδέματος τον Μάρτιο έτσι ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος ζημιάς στη νέα βλάστηση αν συμβεί κάποιος όψιμος παγετός.
- Χρησιμοποιούμε μηχανικό αλυσοπρίονο για ταχύτερο κλάδεμα και χαμηλότερο κόστος εκτός αν ο κλαδευτής κλαδεύει εξίσου γρήγορα με πριόνι χειρός οπότε έτσι μειώνεται η χρήση ορυκτών καυσίμων και η εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου.
- Απολυμαίνουμε τακτικά τα εργαλεία, ειδικά αφού κλαδευτεί κάποιο δέντρο με συμπτώματα ή ενδείξεις ασθένειας όπως βακτηριακός καρκίνος, ίσκα, βερτισιλλίωση. Για την αποφυγή μετάδοσης ασθενειών, δεν κλαδεύουμε τις βροχερές μέρες.
- Διατηρούμε περισσότερη πλαγιόκλαδη βλάστηση, περιορίζουμε τους λαίμαργους βλαστούς έτσι ώστε να αποφύγουμε τη σκίαση μεταξύ των κλαδιών και να διατηρείται μια ισορροπία μεταξύ βλάστησης που φέρει καρποφορία την τρέχουσα χρονιά και νέας βλάστησης που θα καρποφορήσει την επόμενη χρονιά.

(A) Βαρύ κλάδεμα κάθε 4-5 έτη που οδηγεί το δέντρο σε έντονη βλάστηση, μεγάλο φορτίο καρποφορίας ακολουθούμενο από χρονιά χωρίς καθόλου παραγωγή
(B) η προτεινόμενη πρακτική με ελαφρές ετήσιες επεμβάσεις ώστε το δέντρο να παράγει καρποφορία και νέα βλάστηση κάθε χρόνο.